

Posudek na disertační práci Evy Kalivodové:

Mezi obranou a rezistencí: osudy hornolanguedockých a východočeských protestantských komunit v 18. století

Disertační práce kterou Eva Kalivodová představí se nazývá *Mezi obranou a rezistencí: osudy hornolanguedockých a východočeských protestantských komunit v 18. století*. Svazek, který ji tvoří, obsahuje zhruba 455 stránek, z nichž 400 stránek je textu. Seznam pramenů, bibliografie a přílohy tvoří zbytek. Způsob provedení souboru je formálně bezchybný. Přesto může francouzský čtenář litovat že jsou v přílohách více texty z francouzských pramenů než z českých fondů.

Hlavní přínos téhle disertační práce spočívá ve srovnání protestantské komunity v kralovéhradecké diecézi s komunitách v diecézi Castres, v Horním Languedoku, od osmdesátých let 17. století do sedmdesátých let 18. století. Zprvu se zdá výběr téhle problematiky dost překvapivý a možná velmi odvážný. Byl by překvapivý vzhledem ke vzdálenosti mezi těmi komunitami, i taky vzhledem k rozdílu kontextů. Překvapení spočívá v přiblížení situací, které jsme dodnes považovali za neporovnatelné. Ostatně spočívá odvaha ve využití pramenů ve francouzském jazyce a taky v českém, v různých paleografiích. Nadto se odváží E. Kalivodová v jednom klasickém historiografickém poli, už přetížené mnohými knihami a menšími pracemi. Nicméně předčí disertační práce většinu soudobé historiografické literatury.

Tento výběr je však zvlášť soudný a uvážený, protože předkládá čtenáři pohled na různé problematiky z jediného stanoviska. Zároveň se jedná o víru horských komunit, o politiku rekatolizace v době pietismu a Osvícenství, a taky o prostředky k činnosti monarchií tzv. absolutistických. Výběr temporálnosti je také důležitý, od revokace ediktu nantského ve Francii do legální tolerance v obou krajích, v osmdesátých letech 18. století. Ale archivní materiál přece nedovolí stejnorodou studii celého období kvůli své nesouměrnosti. Bádání se zakládá na rozboru českých a francouzských pramenů, ale z různých fondů. Český materiál obsahuje zejména církevní soudní jednání o kacířství a zabavení zakázaných pašovaných knih (z fondu Biskupské konsistoři v Hradci Králové) vzácně před 1730, početnější po té době. Zato existují vhodné francouzské prameny od šedesátých let 17. století ale zvlášť bohaté v letech 1740-1760. Jsou taky soudní jednání ale z provinční správy intendantury, též korespondence intendanta s hrabětem ze Saint-Florentin, který dohlížel od dvora languedocké

správy. Už struktura pramenů říká na historický problém. Proto je třeba uvažovat hluboce o důsledcích těch rozdílů. Na příklad, celkem vzato, jak můžeme s vědeckou legitimitou srovnat církevní a civilní působení? Nemají dvě různé představy veřejné činnosti i dvě různé pojetí účelů té činnosti, zvláště v 18. století?

Logika projevu je přesvědčující. Po výkladu historie protestantských komunit v 18. století, E. Kalivodová nabízí dva komplementární směry analýzy. Jedná se o studii forem náboženské kultury a praxe těchto komunit (tajná shromáždění, domácí kult, praxe svátosti), a také o analýzu některých faktorů dynamických : socioprofesionální vazba, symbolika hory, prorocství. Ty komunity vysloví stejnou touhu po společných praxích ačkoli neměly shodnou společenskou strukturu. Ale konkrétně se v českých vsích nekonalý shromáždění jak existovaly v *languedocké církvi pouště*. Neboť neměli čeští sedláci dost kněží i místních podporů.

V poslední části práce, E. Kalivodová ukazuje že východočeské protestantské komunity neudržely ryze viry. Přece by mohly spoléhat na blízkost hranic, ale, jak to ukazuje, lužické vrchnosti nepomohly české nekatolíky jak ženevské autority podpořily komunity hugenotů v chování protestantské bohoslužby. Tehdy slábnula kalvinistická pravověrnost v Čechách. Naopak, *languedocký kalvinismus* zůstával velmi výrazný prostřednictvím *církve pouště*. Pokud jde o přežití těch francouzské a české náboženské komunity lze přemýšlet o zájmu komparativní prosopografické analýzy. Samozřejmě nebylo to dostupné v rámci té disertační práce, ale byl bych rád, kdyby Eva Kalivodová vyjádřila svůj názor na ten bod metody.

Konec konců byly habsburská monarchie a katolická církev efektivnější než francouzská monarchie když se zavázaly k rekatolizaci protestantských komunit těch hor. Přece pověst bourbonské monarchie se zakládá na síle svého absolutismu. Ovšem výrazně začínala rekatolizace zemí Koruny české po bělohorské bitvě, více než čtyřicet let před vytvářením násilné politiky Ludvíka XIV. Byl habsburský absolutismus dokonalejší než bourbonský? Je to jistě otázka o politickém zřízení, mimo pole té práce. Ale bych byl rád, kdyby Eva Kalivodová prozradila svůj názor na tuto věc při příležitosti obhajoby.

Disertační práce Evy Kalivodové splňuje očekávání referenta a z tohoto důvodu ji bez jakýchkoliv výhrad doporučuje k úspěšné obhajobě.

5.5.2013

Prof. Stéphane Durand
Université d'Avignon et des Pays de Vaucluse